

ลำไย: ชื่อและที่มา

Longan: Names and Origins

ภัทรานิษฐ์ ศรีจอมทอง

Phattharathanit Srichomthong

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาชื่อและที่มาของชื่อพันธุ์ลำไยซึ่งเป็นไม้ผลทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือของไทยหลากหลายชนิด โดยศึกษาจากชื่อของลำไยนั้นเอง การศึกษานี้ได้นำชื่อพันธุ์ลำไยจำนวน 26 ชื่อในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนจากการแนะนำของ ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์ลำไยมหาวิทยาลัยแม่โจ้มาทำการศึกษา ในงานวิจัยนี้ได้นำมาโน้ตค้นเกี่ยวกับโครงสร้างคำในภาษาและข้อมูลการสัมภาษณ์เกษตรกรและนักวิชาการลำไยมาใช้ในการศึกษา

ลำไยได้รับการตั้งชื่อตามลักษณะเฉพาะพิเศษของลำไยแต่ละสายพันธุ์ อาทิ พันธุ์ “อีตอง” ซึ่งหมายถึงลำไยที่ให้ผลผลิตก่อนลำไยพันธุ์อื่นๆ และลำไยพันธุ์ “อีเปี้ยวเขียว” ซึ่งหมายถึง ลำไยที่มีสีเขียวและมีรูปทรงเปี้ยว ชื่อลำไยทั้งหมดเป็นคำประสมระหว่างคำในภาษาไทยถิ่นเหนือด้วยกัน คำในภาษาไทยถิ่นเหนือกับคำในภาษาไทยกลาง และระหว่างคำในภาษาไทยกลางด้วยกัน ในจำนวนชื่อพันธุ์ลำไยจำนวน 26 ชื่อนั้น มีเพียง 18 ชื่อ ที่เป็นที่รู้จักในหมู่เกษตรกรและนักวิชาการ ลำไย ชื่อพันธุ์ลำไยจำนวน 15 ชื่อเป็นชื่อในภาษา “คำเมือง” หรือ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ชื่อลำไย จำนวน 3 ชื่อ เป็นคำประสมระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือกับภาษาไทยกลาง และชื่อพันธุ์ลำไยจำนวน เพียง 4 ชื่อเป็นชื่อภาษาไทยกลางล้วน

ชื่อลำไยซึ่งมักเป็นชื่อในภาษาไทยถิ่นเหนือ แสดงให้เห็นว่าผลไม้ชนิดนี้เป็นผลไม้ที่ บ่งบอกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกษตรของภาคเหนือของไทย เนื่องจากเป็นไม้ผลที่ปลูกในเขต ภาคเหนือโดยเฉพาะมาตั้งแต่เดิม ชื่อที่มีลักษณะเฉพาะนี้ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นได้ตระหนักรู้ถึง อัตลักษณ์ของตน อนึ่งชื่อพันธุ์ลำไยเหล่านั้น ยังเพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจจากผู้คนทั่วโลก ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในแง่การบริโภคผลไม้ชนิดนี้ อีกทั้งยังช่วย ส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นอีกด้วย

คำสำคัญ: ชื่อและที่มาของลำไย คำประสม ภาษาไทยถิ่นเหนือ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกษตร

Abstract

This research studies the name and origin of various different kinds of longan or “lamyai”, an important economic fruit of northern Thailand, through their names. Twenty-six longan names in the area of Chiang Mai and Lamphun were studied based on the suggestion of the Longan Research and Development Center of Maejo University. In this study, the linguistic concept of word structures was applied, in combination with interviews of agriculturists and academics of longan.

Longans are named according to the particular characteristics of each kind, such as “E Do” which means early ripening longan, and “E BiawKhiaw”, green bent longan. All longan names are compound words combining words in Lanna (northern Thai), words in central Thai, or words in Lanna and central Thai. Eighteen out of the twenty-six longan names were recognized as common names among agriculturists and academics. Fifteen names are originally ‘KamMueang’ or Lanna, three are mixed words between northern Thai and central Thai and only four are central Thai. Therefore, longan names show their origins in northern Thailand.

The longan names, which are in KamMueang or northern Thai, show that this kind of fruit represents an agro-cultural identity, since it is a typical and original fruit grown in Lanna, or northern Thailand. The unique names make people of the region recognize their identity. Moreover, those names create more interest and attraction from people around the world, and this helps to promote economic growth in consumption of the fruit and also in tourism of the northern region. This research project is still being conducted to accomplish its aims and ascertain the creative results as an added value to Thai society as a whole.

Key words: longan name and origin, compound words, northern Thai, agro-cultural identity